

Важливе значення має опанування методикою створення ментальних карт (mental maps) навколишнього середовища як передумови прийняття рішень при виборі територіальних альтернатив руху. Обробка і ранжування даних соціологічних опитувань, які студенти можуть проводити самостійно під час навчальної практики, дозволяє скласти групові ментальні карти. Оскільки межі, вказані відвідувачами туристських територій, можуть суттєво відрізнятись від формально та офіційно визначених меж територій з туристичними функціями, відповіді опитуваних, перенесені на карти, мають, безсумнівно, певну цінність для корегування існуючих і виділення майбутніх рекреаційних територій. Отже, оволодіння цим методом дозволяє підвищити якість підготовки спеціалістів з планування зон відпочинку.

Останнім часом в науковій літературі підкреслюються можливості даної методики в соціально-географічних дослідженнях «стійких культурних значень», що вкладається населенням тієї чи іншої території в поняття ландшафту. Сучасні фахівці з географії культури прагнуть «прочитати» своєрідні тексти соціокультурної інформації у традиційних географічних об'єктах - горах, ріках, озерах тощо. Тому ознайомлення з даною методикою закладає основи пізнання особливостей сприйняття довкілля та його оцінки людьми (як окремими територіальними спільнотами).

Неабиякий потенціал для краєзнавчих досліджень прихований у концептуальній моделі шведського географа Хегерстранда. Інтерпретація розробленої ним просторово-часової географії в руслі біхевіористських традицій дозволяє виявити параметри індивідуальних «життєвих ліній» і «просторово-часових біографій» видатних діячів певного краю. На цій основі студенти можуть розробляти як віртуальні подорожі, так і реальні маршрути по славетних чи «рокових» місцях, пов'язаних з діяльністю видатних діячів. Виконання такого завдання значною мірою урізноманітнює навчальний процес.

«Основи поведінкової географії» як спецкурс для магістрів кафедри географії України географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка вже кілька років викладається професором, доктором географічних наук Шищенком П. Г. Наразі педагогічним колективом кафедри краєзнавства та туризму піднято питання про переосмислення даної наукової дисципліни з точки зору її адаптації до вимог часу з метою покращення підготовки кадрів у сфері туризму. В програму спецкурсу «Теорія рекреаційної географії і туризму» для студентів 4-го курсу спеціальності «Менеджмент туризму» введено теми про деякі біхевіористські (поведінкові) методи рекреаційно-географічних досліджень.

Резюме. Стаття присвячена виявленню та опису методів поведінкової географії, доцільних на сучасному етапі розвитку рекреаційно-географічних досліджень.

Резюме. Статья посвящена выявлению и описанию методов поведенческой географии, целесообразных на современном этапе рекреационно-географических исследований.

Summary. This article deals with the problem displaying description the recreational geographical researches of behavioral geography methods at the modern stage.

УДК 37.036

В-65

НА ШЛЯХУ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Войтюк О. В.

Рівненський інститут слов'янознавства

Якою буде освіта у ХХ столітті? Якими будуть її особливості? Що складатиме серцевину освітнього процесу?

Гадаю, що значення набудуть не лише освітні заклади, але і система освіти, яка охоплює все життя людини від дитинства до старості. Тому вже сьогодні систему освіти слід зорієнтувати таким чином, щоб допомогти кожному громадянину пристосуватись до змін, що відбуваються, знайти своє місце у суспільстві.

Безсумнівно, що передові позиції займають ті держави, які здатні висунути і реалізувати нові наукові і технічні ідеї, створити якісний новий і досконалий промисловий продукт, забезпечити для нього ринок, перш за все внутрішній. А для цього держава повинна мати достатньо кваліфікований, освічений персонал і більшу кількість вчених, інженерів і особливо дисциплінований робітничий персонал. Сьогодні молода людина, яка вступає в світ праці, повинна мати принаймні чотири важливі якості: високий рівень загальноосвітньої підготовки; здатність приймати самостійно рішення, і до того ж нестандартні; постійно бути готовим поповнювати знання, мати високу компетентність; вміння працювати в групах і колективі. Тому на даний момент важливою є проблема розвитку творчої особистості школяра і студента.

На II-му з'їзді працівників освіти України (жовтень 2001 року) була схвалена Національна доктрина освіти в Україні. Цей документ визначає стратегію й основні напрями розвитку освіти на тривалу перспективу. Зокрема, перед освітянами ставиться мета - створити умови для творчого розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України [1, 5]. Щодо поняття «особистість», то у філософській, психологічній та педагогічній літературі ми знаходимо десятки його визначень, і поки що вчені не дійшли згоди щодо самої структури особистості. Але найчастіше педагоги та психологи приходять до думки, що особистість - це системоутворююча характеристика індивіда, що опосередковує його взаємодію із соціальним оточенням (окремими людьми, соціальною групою, колективом, суспільством) і визначає стратегію його поведінки з навколишнім світом, а в подальшому - і з самим собою.

Досягти успіхів у розвитку творчої особистості можна лише такими способами, як:

- гуманізація викладання (оволодіння новими технологіями навчання, які захищатимуть психіку вихованця, перехід на тематичний облік знань);
- оволодіння педагогами гуманною педагогічною позицією, що ґрунтується на новій філософії виховання, на знанні природи дитини, закономірностей її розвитку і поведінки;
- застосування педагогічних прийомів, які скеровані на індивідуальну підтримку особистості учня та студента й передбачають діагностику індивідуального рівня розвитку вихованця, експериментальну оцінку його активності в різних видах діяльності, виявлення особистісних внутрішніх проблем.

Особливу роль в індивідуальній педагогічній підтримці слід відводити успіхові, підвищенню формального й неформального статусу в колективі ровесників, створенню умов для самореалізації.

Слід пам'ятати, що усі діти мають різнобічні потенційні здібності. Завдання школи - виявити і розвинути їх. Це означає - озброїти дитину засобами діяльності, створити умови для виявлення і розвитку її природжених творчих задатків. Зробити це можливо тільки за допомогою індивідуальних навчальних програм. Здібності дітей не просто проявляються, а й формуються, розвиваються у праці й гинуть у бездіяльності [2, 53].

На думку психологів і педагогів, найефективнішим шляхом розвитку індивідуальних творчих здібностей є залучення учня до продуктивної творчої праці з першого класу.. Творчість у навчальній діяльності потрібно розглядати передусім як таку, що впливає на розвиток цілого комплексу якостей творчої особистості: розумової активності, швидкого навчання, кмітливості, винахідливості, прагнення здобути знання, необхідні для виконання конкретної практичної роботи, самостійності у виборі та розв'язуванні задач, здатності бачити загальне, головне в різних і різне в подробицях. Ідея співробітництва (учитель-учень) виключає авторитарність, експлуатацію пам'яті, звичну схему контролю і оцінки. Учень починає вірити в свою захищеність і право на утвердження себе через пошук і успішне подолання інтелектуальних та фізичних труднощів. Якщо діяльність вчителя й учня є творчою, то за допомогою цього можна розкрити внутрішні резерви навчання, досягнути його якісно нових результатів.

Важливо включати дитину в таку діяльність, яка не набагато випереджала б рівень її розвитку. Бо якщо дитина буде не в змозі виконати складне завдання, то це спричинить невпевненість у своїх силах, відверне від праці. Завдання треба ставити посильні, але

такі, що вимагають певної напруги. Разом з тим не можна запізнюватися з включенням дітей до складнішої творчої діяльності, тому що без цього вони не зможуть розвиватись. Необхідно застосовувати нестандартні пошукові завдання, так як вони допомагають формувати в учнів творчий стиль мислення, тобто вміння встановлювати системні зв'язки і прогнозувати можливі варіанти розвитку таких рішень. Допомогти їм у цьому може лише вчитель - творча особистість.

В основі будь-якої творчої діяльності лежить прогнозування. Прикладом прогнозованого засвоєння учнем теоретичного матеріалу на творчому рівні можуть слугувати навчальні індивідуальні програми. Суть цього підходу в тому, щоб знайти можливість засвоєння учнями теоретичного матеріалу на основі оптимального поєднання репродукування і прогнозування. Навчання необхідно організувати так, щоб кожен учень засвоював інформацію протягом уроку на основі використання доступного для нього достовірного і чітко розрахованого прогнозу. Тоді навчальна діяльність стане дійсно творчою, принесе радість і насолоду. Самостійність учнів є показником активності особистості та її високих здібностей до пізнавальної діяльності. Вона проявляється в їхньому вмінні поставити нову проблему й вирішити її самостійно, у здатності усвідомити різноманітність зв'язків і відносин, відмітити суттєве [5, 68].

Класична індивідуальна форма роботи на уроці передбачає участь окремого учня у виконанні спільних для всього класу завдань без контакту з іншими, але в єдиному для всіх темпі. Необхідно використовувати форму індивідуальної роботи не як одну з форм навчальної роботи на уроці, а як форму творчого розвитку дитини. Вчитель заздалегідь підготовлюється до проведення уроку на високому науково-методичному рівні, передбачаючи різні форми діяльності, але особливу увагу приділяє індивідуальній роботі з окремим учнем, у якого за психолого-педагогічним тестуванням виявлені природні здібності до цього предмета. Вчитель складає навчальну програму з конкретного предмета з метою поглиблення даного матеріалу, використовуючи особистісні якості учня, його інтелект, вміння швидко орієнтуватись в цьому матеріалі, застосовувати уяву тощо. Знання учень повинен мати глибокі і стабільні, щоб не виникло труднощів при згадуванні того чи іншого матеріалу, щоб вміти використовувати їх.

Отже, вчителям слід пам'ятати про необхідність розвитку творчого потенціалу дитини з урахуванням її індивідуальних можливостей та соціальної ситуації розвитку, про можливість використання нових методів та авторської експериментальної школи, створення для кожного учня індивідуальних навчальних програм, метою яких є розкриття в кожній дитині її найсильнішої сторони, знаходження «золотої жилки», створення таких умов, за яких би дитина досягла значних успіхів у тій діяльності, до якої вона має природні творчі задатки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Киричук О. В. Концепція виховання підростаючого покоління суверенної України // Рад. шк. - 1991. - №5.
2. Кузнецова Л. В. Гармоническое развитие личности младшего школьника. - М.: Знание, 1990.
3. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. Навчальний посібник. - К.: Просвіта, 2000.
4. Особенности познавательной деятельности учащихся / Под ред. П. А. Сорокун.-Л.: ЛГПИ, 1979.
5. Порох Л. М. Щоб не згасав вогник обдарованості // Науково-педагогічний журнал. - К.: Рідна школа. - 2002. - №6.

Резюме. Автор статті ставить за мету висловити свою думку щодо того, якою має бути система освіти в Україні сьогодні. Основний акцент в роботі робиться на створення в освітніх закладах необхідних умов для розвитку творчої особистості.

Резюме. Цель автора статьи - высказать свое мнение относительно того, каким должно быть сегодня образование в Украине. Основной акцент в работе делается на создании в учреждениях образования необходимых условий для развития творческой личности

Summary. The author of the article had the aim to express his own point of view on the problem - what the educational system of Ukraine must be nowadays. The main stress in it leaves, to set up necessary conditions in educational institutions for developing creative peculiarity.